

Забелязвате ли, че през последните години многогодишният режим на времето се променя? Като че ли свикнахме с очакванията за проливни дъждове, носещи и рискове от наводнения за населените места и земеделските земи; силни бури и градушки; засушавания или неочаквано високи температури рано през пролетта, последвани от застудявания, които водят до лоша или нулева реколта. Обикновено смятаме, че подобни неочаквани явления не зависят от нас, че са свръхестествени.

Често прогнозите на синоптиците ни изненадват и провалят плановете ни за пътуване, почивка или селскостопанска работа. Все повече хора се замислят и за застраховане на земеделската продукция и имуществото си, за да си осигурят защита срещу капризите на времето.

А има ли човекът всъщност принос за изненадите, които ни поднася времето? Може ли да промени нещо в начина си на живот, да взаимодейства с околната среда по по-щадящ начин, за да забави свързаните с изменение на климата процеси?

Климатът е многогодишният режим на времето, който е характерен за дадена област. Той се определя и от географското положение и особености на мястото.

Изменението на климата води със себе си необходимостта да се настроим към променени условия на живот, като преосмислим взаимодействието си с природата, стопанисването и опазването на нейните ресурси.

Поради интензивната човешка дейност, обаче, днес сме свидетели и потърпевши от неочаквано резки и екстремни изменения. Ефектите от тях са много и разнообразни, често непредвидими. Те очертават нови условия на живот, към които трябва да се приспособим. Добрата новина е, че с малки стъпки и съзнателно ежедневие поведение всъщност всеки от нас може да помогне, да намалим отрицателното въздействие от човешката дейност върху околната среда, и така – да допринесем за ограничаване на неблагоприятните за нас ефекти от настъпващите промени.

Водните ресурси: как да ги ползваме и опазваме

Въпреки че 2/3 от площта на планетата Земя е покрита с вода, по-малко от 1% от нея е сладководна. Само тя може да се ползва за осигуряване на основните ни нужди – пиене, готвене и почистване. На ден на един човек са му необходими 20-50 литра вода.

Прогнозите за страната ни в следващите десетилетия чертаят затопляне и намаляване на валежите, което ще доведе до недостиг на водните ресурси за бита, селското стопанство и промишлеността.

За да се подготвим за предстоящите проблеми, за начало можем да си дадем сметка колко вода се изразходва за нуждите ни.

Общият обем питейна вода, който се използва за производство на стоки и услугите, които потребяваме, се нарича воден отпечатък. В световен план средният воден отпечатък на човек е 1,24 млн. литра годишно. Как това е възможно се вижда от следните примери от ежедневието ни:

Човешка дейност	Изразходвано количество вода	Човешка дейност	Изразходвано количество вода
Миене на зъби (без да спираме водата)	3-8 л	Чешмата тече ненужно	около 8-9 л/мин.
Бръснене (без да спираме водата)	около 10 л	Капещ кран на мивка	около 15-20 л/ден
Къпане във вана	150-180 л	Производство на 1 памучна риза	2700 л
Взимане на душ	30-80 л при къпане до 5 мин.	Производство на 1 кг пшеница	1300 л
Тоалетно казанче	6-12 л/пускане	Производство на 1 кг кашкавал	5000 л
Пералня	40-60 л/пране	Производство на 1 хамбургер (вкл. необходимите продукти)	2500 л
Съдомиялна машина	25-60 л	Производство на 1 кг пилешко месо	3900 л
Градински маркуч	18 л/мин.	Производство на 1 кг телешко месо	15 500 л

Какво можете да направите:

- пускайте водата да тече по-икономично, докато миете ръцете си;
- отстранявайте повредите на чешми или казанчета в банята и тоалетната или съобщете на отговорните за отстраняването им, ако това не е ваша грижа;
- монтирайте приставки за пестене на вода на душа и чешмите;
- използвайте повторно отпадната вода от домакинството и банята за почистване на тоалетната или за поливане на градината;
- спирайте кранчето, докато си миете зъбите, бръснете се, нанасяте сапун и шампоан;
- спирайте водата, когато сапунисвате съдовете за измиване;
- оставаща ви вода предназначена за пиене (напр. от бутилка или кана, която ползвате), използвайте за поливане на цветята в училище или на работа;
- пригответе само толкова храна, колкото можете да изядете, защото за производството ѝ е била употребена много вода. Ако ви остане, приберете я за по-късно, споделете с приятели или хора в нужда;
- слагайте редовно бутилка с вода в хладилника, за да имате на разположение

студена вода и да не се налага да източвате литри от чешмата, за да се изстуди;

- накусвайте и измивайте плодовете и зеленчуците в съд като икономично оплаквате накрая, вместо да ги миете дълго и поотделно под течаща вода;
- ползвайте домашен сапун или екологични почистващи препарати, които не замърсяват водоизточниците;
- избирайте пестящи вода и енергия перални и миялни машини. Използвайте ги оптимално.

Горите и реките: какво ни дават и как да ги опазваме

Горите не са просто дървесина, те са местообитание на множество растителни и животински видове, природна и културна ценност. Поради нуждите на човечеството обаче огромни територии се обезлесяват за земеделски площи и производство на хранителни суровини. Добивът на дървесина също е необходим за много производства, доставящи нужни за човешкото съществуване стоки и материали – напр. за мебели, в строителството, др.

В допълнение на човешкото въздействие върху горските екосистеми, те биват застрашени и от засушавания в резултат на измененията в климата.

Същевременно горите си остават единственият производител на жизнено необходимия ни въздух. Те поглъщат вредните газове, пречистват водите, предотвратяват ерозията и обогатяват почвата, предпазват от наводнения и свлачища. Помагат за равновесието и като задържат водния отток от дъждовете и снеговете, поддържат нивото на подпочвените води и така способстват за създаването и поддържането на извори и реки. От тях пряко зависи нашето съществуване.

Какво можете да направите:

- използвайте хартията двустранно, включително когато печатате или копирате;
- по време на излет не оставяйте отпадъци сред природата – приберете ги в торбичка и ги изхвърлете в града. Замърсяването на реките с отпадъци може да създаде рискове от наводнение и да доведе до сериозни материални щети;
- не оставяйте безучастни към незаконните сечи и уведомете отговорните институции, ако забележите нередности;
- можете да подадете сигнал на телефон 112 или до Регионалната дирекция по горите за вашия град. Преди това проверете на страницата на Изпълнителна агенция по горите дали за мястото, където сте забелязали сеч, няма издадено позвонително: http://new.iag.bg/cgi-bin/PSEch_Index.cgi;
- бъдете активни граждани – участвайте в обсъждания, организирани от вашата община или други институции, за развитие на територията. Бъдете критични при обсъждане на мерки, водещи до изправяне на реки, обезлесяване на крайречни територии или добив на инертни материали, и проверявайте дали има одобрени оценки за въздействието на предлаганите мерки от отговорните институции – напр. Регионалната инспекция по околната среда и водите.